

ȘCOALA ROMÂNEASCĂ DE IERI, DE AZI ȘI ÎN VIITOR

Prof. ILIE FURDUIU

Omul, ca parte componentă a naturii are câteva caracteristici care îl deosebesc de alte ființe.

Sunt ființe care transmit, de la naștere, urmașilor toată știința de care au nevoie în viață. Cine are răbdare și timp să urmărească ce face cucul, după ce se reîntoarce la noi prin codri și livezi, va constata că el nu-și face cuib. Femela nu clocește din cauză că nu poate. Ea face ouăle la intervale mari de timp unul de altul, fapt ce le expune pe primele la degradare. Soluția găsită de cuc este: căutarea unei familii adoptive pentru fiecare ou.

Pentru a putea înșela vigilența mamei adoptive va face ouă de dimensiuni mici, în comparație cu mărimea cucului. Oul este depus de femelă, unde o apucă, pe frunze sau pe iarbă. Urmează faza cea mai interesantă. Femela ia oul în cioc, îl poartă în gât până găsește un cuib, de obicei al pituliceii unde îl așează lângă ouăle acesteia. Pitulicea nu sesizează că are un ou străin în cuib și își îndeplinește rolul de mamă.

Puiul de cuc cere mereu mâncare, crește mai repede și își aruncă "frații" din cuib pentru a nu avea concurenți la hrană.

Crescut mare, cucul, repetă și el tot ce fac ceilalți cucii, fără școala mamei de acasă, adică din cuib. Repetă același cântec: "cucu", consumă numai insecte nu și semințe. Va căuta și el omida păroasă, mai ales din zona stejarului, ca și ceilalți cucii. Totul se face fără a fi "școlit" de cineva. Toată știința, necesară vieții și reproducerii se transmite prin ou.

Omul are, prin structura sa multe neajunsuri: nu are forța unor animale, nu vede, nu aude ca ele nu are simțul mirosului ca alte animale.

Are omul ceva ce nu au alte ființe de pe

Terra. Acel ceva este aurul cenușiu. Acest aur, fie-mi permis să-l compar cu un seif sau cu o cămară de lux, plină de pupitre și rafturi. Dacă omul lasă ușa deschisă, societatea umană îi vade pune în cămară toată comoara de informații. Omul devine om numai dacă e crescut și educat de societatea umană.

Este cunoscut, de prin anii 1950-60 cazul lui "Ramu". În India a fost descoperit de către vânători, printre lupi, un copil care se comporta ca lupii de la care primise "școală". După capturare au fost făcute eforturi mari pentru umanizarea sa. Rezultatele au fost minore. Școala lupilor se făcuse la începutul vieții aceluși nefericit copil care avea doar chip de om și ducea o viață de lup.

Am relatat aceste două aspecte pentru a demonstra importanța cunoștințelor pe care societatea le pune în cămara fermecată a fiecărui copil. Pe rafturile cămării se pot pune, fără efortul copilului, și chiar în mod distractiv, noțiuni nocive. Ele provin din mediul social înconjurător, prin internet, de la "prieteni" și chiar din familie.

Societatea are obligația de a așeza în rafturile cămării fiecărui copil, acele cunoștințe care să-i fie de folos lui și societății. Una din obligațiile societății este de a folosi școala pentru această nobilă îndatorire. O importanță covârșitoare are modul cum sunt date elevilor cunoștințele. Ele pot avea caracterul unor "hopuri amare" și ca atare nu sunt agreate de majoritatea elevilor, în condițiile învățământului de masă.

Pe lângă o pregătire psihologică corespunzătoare a cadrelor didactice, aceștia trebuie să aibă un aliat de nădejde în manualul școlar. Manualul trebuie să fie pentru elev și chiar pentru student, acel prieten care îl ajută la nevoie. Sunt atâtea

cazuri când, din motive diverse: absențe, îndisciplină de la unele ore etc., îl pun pe elev în situația de a nu înțelege ceva. Cel care ar trebui să-i vină în ajutor s-ar cuveni să fie manualul. Numai că manualul, în loc să-l ajute, îi pune chiar el probleme pe care nu le poate dezlega, sau îi trebuie mult timp pentru aceasta.

De prin secolul XIX și până azi școala a folosit diferite căi de a transmite tinerilor "știința de carte".

În epoca "Bucoavenelor" sau a școalei az-buche, din primele decenii ale secolului al XIX-lea se proceda în învățarea cititului și scrisului cam așa: mai întâi, alfabetul sau literele lui nu se citeau prescurtat ca astăzi, ci prin cuvântul ("buche") sau echivalentul lor, adică de exemplu pentru:

a=az	h=her	r=râță
l=linde	d=dobre	a=ier
u=ue	o=on	j=jembre
b= buche	ce=cervu	s=slovo
m=mislete	e=iest	i=ije
f=fita	p=pocoi	t=tverdu
g= glagole	ș=șa	k (c)=kaco
n=naș	z=za	ț=ți

Pentru a citi "Tatăl nostru" se citea: "Tverdu-az-tverdu-ier-linde-nas-on-slovo-tverdu-râță-ue"; după aceasta le spuneam adunat T.a.t.ă.l. n.o.s.t.r.u. Acestei metode i se poate atribui lipsa de atractivitate a copiilor față de școala (N. Albu, Ist. șc. Românești din Transilvania, I, pp.13-14).

De atunci au trecut mulți ani și s-au succedat multe generații, care au găsit metode mai ușoare și eficiente de învățare a citit-scrisului. De aceste metode se folosește școala noastră și astăzi.

După ce omul a ajuns să măsoare și timpul a stabilit pentru Terra erele geologice și pentru omenire epocile. Cele două mari epoci ale omenirii: epoca pietrei și epoca metalelor este succedată azi de o epocă aparte pe care ne permitem s-o numim "epoca vitezei". Invidia omului față de alte ființe l-a făcut să le "fure" secretul brevetat de natură. Omul zboară ca și păsările. La început Aurel Vlaicu zbura cu "gândacul"

construit de el cu 60-100km/h, azi cosmonauții zboară spre Lună cu peste 11km/secundă. Comunicațiile sonore și vizuale se fac prin intermediul satelitului cu o rapiditate mai mare decât a sunetelor transmise prin atmosferă de vocea umană. Au fost atâtea vorbe despre care se spunea că: "asta nu se poate". Nu se putea atunci, în acea epocă. Savanții zilelor noastre au "spart" atomul; au fost create "cristalele lichide"; Gogu Constantinescu a demonstrat că apa poate fi comprimată. Contemporanii lui năucii de dispozitivele lui Gogu afirmau despre funcționarea lor că e vrăjitorie. Numai că o asemenea vrăjitorie s-a dovedit de mare folos. Pentru că ne aflăm în anul jubiliar al celei de a 85-a aniversare a Unirii de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, se cuvine să cinstim memoria lui Gogu Constantinescu, care, cu dispozitivele sale sonice, a dat posibilitate englezilor, americanilor și francezilor să dispună de o forță de foc superioară față de armata inamică germană și austro-ungară. Dispozitivele lui Gogu dădeau posibilitatea instalării unui număr mai mare de mitraliere în aripile avionului, nu numai prin axul elicei. În acest mod puteau să plece peste 24.000 de gloanțe pe minut fără să lovească elicea. Gogu a executat, o primă comandă, pentru aliați de peste 40.000 de asemenea dispozitive. Contribuția, fără egal, al bravului român Gogu Constantinescu la înfrângerea asupritorilor noștri de veacuri, a făcut posibil marele act de la 1 Decembrie 1918.

Principiul sonicității aplicat de Ion Bozzan, prietenul lui Gogu, a dat posibilitate geologilor să facă foraje la adâncimi de până la 11.000; dovedind că se poate foră vertical, fără a avea abateri.

Având mereu în față cele două întrebări: ce se poate? Ce nu se poate?, am ajuns la concluzia că și în domeniul învățământului se mai spune: "aiasta nu se poate", sau că e prea devreme. Dacă "Dottrens a afirmat că rolul școlii primare nu este să învețe copiii să citească repede, ci să citească bine" (C. Crăciun, metodică predării limbii române în

ciclul primar - p.100), aceasta a devenit lege de neclintit pentru școala noastră. În ciclul primar nu se învață citirea rapidă că așa a stabilit "Apusul Europei" și noi nu mișcăm în front. Numai că nu se mișcă în front nici în gimnaziu și liceu.

Școala îl pregătește pe elev să citească, deci să se informeze pe calea cititului în "ritm de melc" în epoca vitezei cosmice.

Toată lumea se întreabă: de ce nu citesc elevii de azi cum se citea cândva. Răspunsul e ușor de găsit. Ritmul lent în care e învățat de școală să citească îl pune în imposibilitatea de a face față uriașei informații care îi stă la dispoziție prin **Internet** și nu numai.

Ritmul de citit este mai alert decât cel din secolul al XIX-lea, dar nu mai corespunde nevoilor de azi și mai ales de mâine.

Ochiul omului, această minune a naturii este capabil de performanțe nebănuite. După modelul ochiului au fost asociate obiectivele fotografice zoom capabile să rețină pe film sau digital imagini de la mari distanțe dar și cu unghiuri mari de deschidere.

Ochiul elevului este antrenat să vadă litere și cuvinte și nu rândul întreg sau chiar mai mult. Oameni ca Eminescu sau Iorga au învățat singuri să citească rapid. Cam asta se face și azi. Școala îl învață să citească litera și cuvântul în ritm lent, în care se poate vorbi cu voce tare. Citirea în gând, din ce în ce mai rapid, este lăsată în voia soartei. Dacă elevul învață singur să citească rapid, bine, dacă nu, nu. Cam același lucru se poate afirma și despre scris. Scrierea alfabetică are un anumit ritm, fie că e scris cu mâna, mașina de scris sau calculator, care nu poate fi depășit.

Salvarea vine de la stenografie. La clasele mai mari de liceu și în facultate, profesorii vin la oră cu ultimele noutăți, care nu se găsesc în manuale și cursuri.

Aceste noutăți trebuie să fie notate de cei din bănci. Se poate replica: azi se fac înregistrări digitale radio-video, și nu mai trebuie scris. Numai că se scapă din vedere, că un curs de o oră sau două este înregistrat în mod fidel și tot fidel este redat în aceeași unitate de timp. Dacă se mățește turația aparatului, înregistrăm nu mai e percepută. Așa se face că pentru o lecție sau un curs de 1-2 ore elevul/studentul mai stă în scaun 1-2 ore ca să mai parcurgă lecția/cursul. Dar ar fi stenografiat 1-2 ore ar fi citit în câteva minute. se spune că: nu se face primăvară cu o floare și nici modernizarea, la cerințele zilei, învățământului cu unul sau câteva calculatoare în clasă.

Material didactic folosit în secolul al XIX-lea valabil și astăzi. **Computul** (mașina de socotit cu bile) și tabla neagră sunt și azi contemporanele **computerului**. Ele coexistă precum bisturiul de oțel cu cel cu laser.

Până când va avea fiecare elev/student **leptoghiozdanul** său, ușor de purtat și conectat la internet, la biblioteca virtuală, până când elevul va putea dialoga și să ceară ajutor pe această cale, acolo unde nu se descurcă singur, școala trebuie să-l învețe să citească și să scrie rapid. Numai așa, elevul/studentul va simți nevoia și plăcerea de a citi și alte cărți din biblioteci, pe care acum se așterne praful.

Oameni ai școlii, a sosit timpul ca școala să învețe pe traiectoria viitorului cu altă viteză.